

הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו.

קִרְשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּהֵהוּא דְעֶרֶב (רב), אֲרָפִיב לִיה, וְאִיִּיתִי לִיה בְּגִלְגּוּלָא לְקַבְּלָא עוֹנְשִׁיהּ. חֲזֹר בְּתִיבְקָתָא, אֲשֶׁתְּדַל בְּאוֹרִיִּיתָא, וְאֲפֹרִישׁ טוֹב מֶרַע, דְּאִינוּן אֲסוּר וְהֵתֵר, טוֹמְאָה וְטְהֵרָה, כְּשֶׁר וּפְסוּל. בְּדָא אֲתַפְּרֵשׁ רַע מְטוֹב, דְּאֲתַמֵּר בִּיה וְיִיִצֵּר, יִצְרָה לְטָב, וְיִצְרָה לְבִישׁ. בְּאוֹרִיִּיתָא אֲפֹרִישׁ לוֹן, קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא נִרִית לִיה נִשְׁמָתָא מְגִיָּה, לְמַהּוֹי שְׁלֹטָא עַל תְּרוּוֹיִיהוּ, בְּחַד דְּאִיהוּ אֹר. עֲלֵמָא דְאַתִּי. וּבְחַד דְּאִיהוּ חֲשָׁךְ, עֲלֵמָא דִין. הֵדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נִשְׁמַת חַיִּים.

וּכְפּוּם זְכוּוֹן וְחוּבִין. כְּמָה דְּאוּקְמוּה, הָעוֹשָׁה מְצוּה אַחַת מְטִיבִין לוֹ. בִּינוּנִי, זְכוּוֹן וְחוּבִי שְׁקוּלִין, פִּלְגּוּ זְכוּוֹן לְעֵילָא (ס"א וּפְלִגּוּ לְתַתָּא) וּפִלְגּוּ חוּבִי לְתַתָּא, וְרָזָא דָא (אֲסִתֵּר ה) מַה שְׁאַלְתָּהּ וַיִּנָּתֶן לָהּ וּמַה בְּקִשְׁתָּהּ עַד חֲצִי הַמְּלָכוֹת וְתַעֲשֵׁ. צְדִיק גָּמֹר, כָּל זְכוּוֹי לְעֵילָא, וְחוּבִי לְתַתָּא. רְשָׁע גָּמֹר, חוּבִי לְעֵילָא, וְזְכוּוֹי לְתַתָּא.

וּפֹר נֶשׁ דְּחָב בְּאַתְגָּלְיָא, בְּתֵרִין דְּרָגִין אִיהוּ, אִי חֲזֹר בְּתִיבְקָתָא בְּאַתְגָּלְיָא, בֵּין צְדִיקָיָא, (דף קי"א ע"ב) בְּגִין דִּי־דַעֲיִן דִּינוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְנִטְרִין גְּרַמְיִיהוּ מִלְּמַחֲטִי. וּבְאַתְפְּסִיָּא, בֵּין רְשִׁיעִיָּא, לְקַיִים בְּהוּ (אִיּוֹב יא) וְעִינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה.

וּבְגִין דָּא, חוּבָא דְאַדָּם דְּעֶבֶר, עַל (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּצּוּ יְיָ אֱלֹהִים, וְאוּקְמוּה, אִין צו אֱלָא עֲבוּדָה זָרָה, אַעֲבֹר עָלֶיהָ, אֲרָפִיב לִיה בְּטַפַּת תְּרַח, דְּבִיהָ רְתַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּעֶבֶר עַל צו מַעֲבֹדָה זָרָה. הֵדָר בְּתִיבְקָתָא, וְתִבְר צוּלְמִין דְּעֲבוּדָה זָרָה, וְכָל מְזוּנֵי דִילִיָּה. הוּא תְקִין בְּמָה דְחָב, וְתִבְר חוּבָא, וּבְכִינָא בִישָׁא דְבִנְיָה, וְאַמְלִיף לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתִּיהּ. עַל עֲלֵמָא.

רַע חֲשָׁךְ, וְהֵטְפָה שְׁלוֹ טוֹב אֹר, (שם א) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, מְעַרְב טוֹב עִם רַע, עוֹבֵר עַל מֵאֲמַר רְבוּנוּ שְׁאֲמַר, (שם ב) וַיִּמְעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפֵּיב אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ שְׁעֶרֶב (רב), וּמְכִיאוֹ בְּגִלְגּוּל לְקַבֵּל עֲנָשׁוֹ. אִם חֲזֹר בְּתִשּׁוּבָה, הִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְהִפְרִיד טוֹב מֶרַע, שְׁהֵם אֲסוּר וְהֵתֵר, טְמֵאָה וְטְהֵרָה, כְּשֶׁר וּפְסוּל - בְּזֵה נִפְרַד הָרַע מִהַטּוֹב, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ וַיִּצֵּר, יִצְרָה לְטוֹב וְיִצְרָה לְרַע. בְּתוֹרָה הִפְרִיד אוֹתָם. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִישׁ לוֹ נִשְׁמָה מִמֶּנּוּ, שְׂיִהֶיהָ שׁוֹלֵט עַל שְׂנֵיָהֶם, בְּאֶחָד שֶׁהוּא אֹר - הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְאֶחָד שֶׁהוּא חֲשָׁךְ - הָעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ שְׁפָתִיב וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נִשְׁמַת חַיִּים.

וּכְפִי זְכוּיֹת וְחוּבוֹת, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ, הָעוֹשָׁה מְצוּה אַחַת מִטִּיבִין לוֹ. בִּינוּנִי - זְכוּיֹת וְחוּבוֹת שְׁקוּלִים, חֲצִי זְכוּיֹת לְמַעְלָה (חֲצִי לְמַטָּה) וְחֲצִי חֲטָאִי לְמַטָּה, וְזֵה סוּד (אֲסִתֵּר ה) מַה שְׁאַלְתָּהּ וַיִּנָּתֶן לָהּ וּמַה בְּקִשְׁתָּהּ עַד חֲצִי הַמְּלָכוֹת וְתַעֲשֵׁ. צְדִיק גָּמֹר - כָּל זְכוּיֹתָיו לְמַעְלָה, וְחוּבוֹתָיו לְמַטָּה. רְשָׁע גָּמֹר - חוּבוֹתָיו לְמַעְלָה, וְזְכוּיֹתָיו לְמַטָּה.

וּבֵין אָדָם שְׁחָטָא בְּגִלְיָה, הוּא בְּשִׁנֵּי דְרָגוֹת: אִם חֲזֹר בְּתִשּׁוּבָה בְּגִלְיָה - בֵּין צְדִיקִים, מְשׁוּם שְׂיִדּוּדָעִים דִּינוּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוּמְרִים עֲצָמָם מִלְּחָטָא. וּבְמִכְסָּה - בֵּין רְשָׁעִים, לְקַיִים בְּהֵם (אִיּוֹב יא) וְעִינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה.

וּמְשׁוּם זֶה הַחֲטָא שְׁאָדָם עֶבֶר עַל (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּצּוּ ה' אֱלֹהִים, וּפְרָשׁוּהָ אִין צו אֱלָא עֲבוּדָה זָרָה, עֶבֶר עָלֵיו, הִרְפִּיב אוֹתוֹ בְּטַפַּת תְּרַח, שְׂבֹ הִרְגִּיז אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁעֶבֶר עַל צו מַעֲבֹדָה זָרָה. חֲזֹר בְּתִשּׁוּבָה, וְשִׁבֵּר צִלְמֵי עֲבוּדָה זָרָה וְכָל מְזוּנֵי. הוּא תְקִין בְּמָה שְׁחָטָא, וְשִׁבֵּר אֶת הַחֲטָא וְאֶת הַבְּנִין הָרַע שְׂבָנָה, וְהַמְלִיף אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ עַל הָעוֹלָם.